Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь
______________ А. І. Жук
22.04.2013

Рэгістрацыйны № ТД-D. 282 /тып.

ГІСТОРЫЯ ЛІТАРАТУРЫ КРАІНЫ ВЫВУЧАЕМАЙ МОВЫ
(Гісторыя сербскай літаратуры)

Тыпавая вучэбная праграма
для ўстаноў вышэйшай адукацыі
па спецыяльнасці
1-21 05 04 «Славянская філалогія»

УЗГОДНЕНА
Старшыня Вучэбна-метадычнага аб'яднання па гуманітарнай адукацыі
______________ [illegible]оня
12.04.20[illegible]

УЗГОДНЕНА
Начальнік Упраўлення вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
______________ С.І. Раманюк
22.04.2013

Прарэктар па вучэбнай і выхаваўчай рабоце Дзяржаўнай установы адукацыі «Рэспубліканскі інстытут вышэйшай школы»
______________ В.І.Шупляк
04.04.2013

Эксперт-нормакантралёр
______________ Н.А. Бараноўцова
04.04.2013

Мінск 2013

Гісторыя літаратуры краіны вывучаемай мовы (гіст. сербскай літаратуры)

СКЛАДАЛЬНІК:

Чарота І. А. – загадчык кафедры славянскіх літаратур філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага універсітэта, доктар філалагічных навук, прафесар, акадэмік Сербскай Акадэміі навук і мастацтваў

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

кафедра сусветнай літаратуры і культуралогіі установы адукацыі “Полацкі дзяржаўны універсітэт”;

Лаўшук С.С. – галоўны навуковы супрацоўнік дзяржаўнай навуковай установы “Інстытут мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі”, доктар філалагічных навук, прафесар, член-карэспандэнт НАН РБ.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ў ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

кафедрай славянскіх літаратур філалагічнага факультэта Беларускага дзяржаўнага універсітэта, пратакол № 5 ад 10 лютага 2012 г.;

навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага універсітэта, пратакол № 4 ад 30 сакавіка 2012 г.;

навукова-метадычным саветам па філалагічных спецыяльнасцях Вучэбна-метадычнага аб'яднання вышэйшых навучальных установ Рэспублікі Беларусь па гуманітарнай адукацыі, пратакол № 4 ад 14 сакавіка 2012 г.

I. ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Дысцыпліна «Гісторыя літаратуры краіны вывучаемай мовы (Гісторыя сербскай літаратуры)» прадугледжана адукацыйным стандартам і тыпавым вучэбным планам падрыхтоўкі студэнтаў па спецыяльнасці 1-21 05 04 "Славянская філалогія".

Праграма ахоплівае найбольш істотныя з'явы сербскай славеснасці ад вытокаў па сённяшні час, зняшчаючы характарыстыкі адпаведных эпох развіцця мастацтва слова сербаў, нацыянальнага літаратурнага працэсу ў цэлым, паказальных з'яў і асноўных прадстаўнікоў кожнага перыяду.

Літаратура прадстаўляецца як сістэма адметнага светаадлюстравання, а г.зн. як важнейшы сродак ідэнтыфікацыі сербскага народа, яго духоўнасці.

Адпаведна, Праграма арыентуе перш за ўсё не на вывучэнне творчасці асобных пісьменнікаў як "рэчаў у сабе". Праблемна-тэматычныя агляды асноўную ўвагу засяроджваюць на ўнутраных заканамернасцях уласна сербскага мастацтва слова і на яго суадносінах з шырэйшымі кантэкстамі: югаславянскім (г.зн. народаў былой Югаславіі), паўднёваславянскім, агульнаславянскім, еўрапейскім, сусветным. Асобна вылучаюцца паўднёваславянска-усходнеславянскія ўзаемадзеянні даўнейшых часоў, а таксама сербска-беларускія і сербска-рускія кантакты XX –XXI стагоддзяў. Пры разглядзе персаналій галоўнае – не агульныя звесткі пра пісьменнікаў і іх творы, а духоўна-культурна-гістарычная запатрабаванасць тых ці іншых пісьменнікаў з адпаведнымі творамі. Так што студэнтам прапаноўваецца ўважліва асэнсоўваць умовы, дзякуючы якім з'яўляюцца запатрабаваныя аўтары і творы. Вывучэнне творчасці канкрэтнага мастака слова мае мэтай высветліць яго светапогляд і тып мастацкага мыслення, які абумоўлівае пэўныя рысы стылю, а таксама асаблівасці індывідуальнай паэтыкі. Агульны аналіз твораў сербскай літаратуры праводзіцца з улікам плёну іншых гуманітарных навук – гісторыі, культуралогіі, фалькларыстыкі, этналогіі, філасофіі, псіхалогіі, эстэтыкі. Праграма арыентуецца на веды, якія студэнты атрымліваюць па розных дысцыплінах (у першую чаргу – сумежных) і адначасова дае матэрыял для больш глыбокага засваення гэтых дысцыплін. Так, само па сабе зразумела, што гісторыя сербскага пісьменства не можа разглядацца без апоры на вусную народную творчасць і перш за ўсё – гераічны эпас сербаў, які даўно мае сусветнае прызнанне. З другога боку, неадменна трымаецца пад увагай, што нацыянальная літаратура XVII – XXI стагоддзяў у шматлікіх формах засвойвала і трансфармавала народную паэтычную спадчыну – прычым, як неадменна дзейсную.

Не абмінаецца ўвагай славянская літаратурная супольнасць. Належным чынам улічваецца тыпалогія развіцця роднасных літаратур, а ў прыватнасці – сыходжанні паміж творчымі пошукамі ў сербскай і беларускай літаратурах.

Праграма па гісторыі сербскай літаратуры, натуральна, выкарыстоўвае асноўныя палажэнні агульнапрынятай тэорыі літаратуры. Але пры гэтым

фіксуюцца і адрозненні, якія існуюць у нацыянальных літаратуразнаўчых школах.

Прапанаваная Праграма павінна служыць дапаможнікам пры засваенні базавых раздзелаў курса, роўна як і тэм, прадугледжаных для самастойнага вывучэння. Яна можа выкарыстоўвацца таксама пры распрацоўцы спецкурсаў для студэнтаў-філолагаў розных спецыяльнасцей, факультатываў па сербскай літаратуры і сербска-іншанацыянальных літаратурных сувязях, па вывучэнні тэорыі і практыкі мастацкага перакладу.

Прапанаванае асвятленне гісторыі сербскай літаратуры можа таксама зацікавіць магістрантаў, аспірантаў і выкладчыкаў гуманітарных дысцыплін устаноў вышэйшай адукацыі, шырокае кола даследчыкаў наогул.

Мэта прапанаванага курса – даць сістэматызаваныя веды пра асноўныя этапы і з'явы літаратурнага працэсу ў Сербіі ад часоў стварэння першых помнікаў пісьменства да сучаснасці ў кантэксце агульнага развіцця культуры, гісторыі, грамадскага жыцця сербскага народа. Параўнальна-гістарычны (сінхранічны і дыяхранічны) падыход да разгляду і ацэнкі асобных фактаў і з'яў уласна сербскага літаратурнага працэсу дапаўняецца тыпалагічнымі аспектамі.

У Праграме прапаноўваецца матэрыял не толькі вядомы і вывучаны, але і не даследаваны яшчэ. Адпаведна, студэнтам падказваюцца перспектыўныя шляхі самастойнай творчай і даследчыцкай працы, што дапамагае ім раскрыць многія здольнасці, рэалізаваць індывідуальныя магчымасці і аптымізаваць прафесійную падрыхтоўку.

Інфармацыйны змест Праграмы прадугледжвае модульнасць навучання, што робіць яе максімальна зручнай у выкарыстанні.

У выніку вывучэння дысцыпліны «Гісторыя літаратуры краіны вывучаемай мовы (Гісторыя сербскай літаратуры)» **студэнты павінны ведаць:**

асноўныя асаблівасці гісторыі, перыяды развіцця сербскай літаратуры;

ідэйна-мастацкія характарыстыкі кожнага перыяду развіцця;

нацыянальную спецыфіку сербскай літаратуры;

галоўныя напрамкі і літаратурныя плыні ў гісторыі сербскай літаратуры;

творчую спадчыну эпох і вызначальных пісьменнікаў кожнай эпохі.

Студэнты павінны ўмець:

прадставіць сербскую літаратуру як сістэму;

даць уяўленне аб тыпалагічных і ўнікальных асаблівасцях сербскай літаратуры;

вызначаць прыкметы кожнага перыяду развіцця сербскай літаратуры;

ахарактарызаваць літаратурныя напрамкі, плыні, школы, распазнаваць адметнасці мастацкіх напрамкаў і стыляў;

аналізаваць і характарызаваць творчасць усіх вызначальных прадстаўнікоў сербскай літаратуры;

параўноўваць літаратурныя з'явы і мастацкія творы з улікам іх ідэйнай, эстэтычнай вартасці, разнастайнасці тэматыкі, жанравых форм, вобразна-выяўленчых сродкаў і стылёвых асаблівасцей;

акрэсліць заканамернасці сувязяў сербскай і беларускай літаратур, а таксама ўспрымання сербскай літаратуры ў Беларусі.

Формы навучання: лекцыі з выкладам асноўных гісторыка-літаратурных і тэарэтычных ведаў; практычны аналіз мастацкіх тэкстаў на занятках; азнаямленне з асновамі навукова-даследчай працы ў працэсе падрыхтоўкі рэфератаў, курсавых і дыпломных сачыненняў.

Праграма накіроўвае студэнтаў на самастойную працу пры даследаванні асобных этапаў развіцця літаратуры краіны вывучаемай мовы (сербскай), выяўленні спецыфікі мастацкіх твораў ці перыядаў у развіцці культурнага кірунку, стылю і г. д. Рэкамендуемая самастойная праца студэнтаў прадугледжвае выкананне тэстаў, азнаямленне з вучэбнай, вучэбна-метадычнай і навуковай літаратурай, напісанне эсэ, рэфератаў па канкрэтных тэмах і раздзелах, стварэнне прэзентацый. Грунтоўны спіс асноўнай і дадатковай літаратуры дае магчымасць студэнтам самастойна вывучаць пэўныя тэмы, розныя інтэрпрэтацыі твораў у літаратурнай крытыцы, схіляе да сталай метадалагічнай рэфлексіі і творчага падыходу ў разглядзе таго ці іншага пытання.

У адпаведнасці з аб'ёмам і задачамі кожнага канкрэтнага курса як выкладчыкі, так і студэнты маюць магчымасць выбару з шэрагу навуковых літаратуразнаўчых крыніц тых прац, якія з'яўляюцца характэрнымі, паказальнымі, важкімі для асэнсавання таго ці іншага літаратурнага факта або працэсу. Улічваючы пашырэнне сучасных сродкаў камунікацыі, прапануюцца таксама спасылкі на рэсурсы глабальнай сеткі Інтэрнет.

Праграма створана з улікам апошніх дасягненняў у сербскім і айчынным літаратуразнаўстве, распрацовак па методыцы выкладання літаратуры.

Агульная колькасць гадзін, якая даецца на вывучэнне дысцыпліны «Гісторыя літаратуры краіны вывучаемай мовы (Гісторыя сербскай літаратуры)» згодна з тыпавым вучэбным планам, складае 703 гадзіны. Прыкладнае размеркаванне гадзін па відах заняткаў: лекцый – 212 гадзін, практычных заняткаў – 118 гадзін. Агульная колькасць аўдыторных гадзін – 330.

II. Прыкладны тэматычны план

№ п/п	Тэмы заняткаў	Колькасць аўдыторных гадзін		
		усяго	лекцый	практычных заняткаў
1.	**Прапедэўтыка** (Уводзіны ў гісторыю сербскай літаратуры)	**34**	**22**	**12**
1.1	Гісторыя сербскай літаратуры як галіна літаратуразнаўства		2	
1.2	Вусная творчасць паўднёвых славян старажытнага перыяду		2	2
1.3	Фальклор сербаў у параўнальна-тыпалагічным асвятленні		2	
1.4	Зараджэнне ўласна сербскай літаратуры (XI – XIII ст.)		2	2
1.5	Сербская агіяграфія ад старажытнасці да сучаснасці		2	
1.6	Летапісная спадчына сербаў		2	2
1.7	Літаратура Сербіі XIV-XVIII стст. Сербска- (бела)рускія кантакты		4	
1.8	Барока і Асветніцтва ў Сербіі Усходнеславянскія ўплывы		2	2

1.9	Літаратурны працэс XIX ст.: Перадрамантызм, рамантызм і станаўленне рэалізму		2	2
1.10	Асноўныя тэндэнцыі развіцця сербскай літаратуры XX ст.		2	2
2.	***Народная літаратура***	**30**	**20**	**10**
2.1	Сербская “народна књижевност”: узнікненне, асаблівасці развіцця. Прынцыпы класіфікацыі. Асноўныя віды і жанры		4	2
2.2	Адметнасць абрадавых песень: “додолске”, “краљичке”, “славске”, “лазаричке”. Лірычная паэзія		2	2
2.3	Важнейшыя фальклорныя запісы, збіральнікі і даследчыкі		2	2
2.4	Паэтычны эпас. Значнейшыя цыклы		4	2
2.5	Мастацкія асаблівасці сербскага эпасу		2	
2.6	Ліра-эпічныя творы. Народныя балады, рамансы. Рэлігійна-маралістычныя песні		4	
2.7	Празаічныя жанры. Прыказкі і прымаўкі. Загадкі		2	2

3	**Пачаткі сербскага прыгожага пісьменства**	**26**	**18**	**8**
3.1	Місія свв. Кірыла і Мяфодзія, іх вучняў на землях паўднёвых славян		4	
3.2	Старажытныя помнікі глагалічныя і кірылічныя		2	2
3.3	Жыццяпісы, агіяграфічныя творы		4	
3.4	Пахвальныя словы, пропаведзі, духоўныя вершы		2	2
3.5	Летапісная спадчына. Юрыдычныя пісьмовыя помнікі		2	2
3.6	Сербская перакладная літаратура сярэднявечча. Апокрыфы		2	2
3.7	Маралістычныя і дыдактычныя творы		2	
4	**Сербская літаратура XVII - XVIII стагоддзяў**	**30**	**20**	**10**
4.1	Пісьменства ў рэчышчы традыцый		2	2

4.2	Рачанская школа сербскай кніжнасці		4	
4.3	Гісторыка-літаратурная спадчына Джорджа Бранкавіча		2	2
4.4	Усходнеславянскія ўплывы		4	
4.5	Творчасць Эмануіла (Міхаіла) Казачынскага		2	
4.6	Творчая спадчына Гаўрыіла Венцлавіча		2	2
4.7	Ёван Раіч і Захарыя Арфелін як прадаўжальнікі нацыянальна-духоўнай традыцыі і носьбіты новых ідэй		2	2
4.8	Эвалюцыя сістэмы жанраў і паэтыкі. Асаблівасці сербскага барока		2	2
5	**Асноўныя заканамернасці літаратурнага працэсу ў Сербіі першай паловы XIX стагоддзя**	**52**	**34**	**18**
5.1	Літаратура эпохі асветніцтва. Рацыяналізм		4	2
5.2	Першыя перыядычныя выданні. Кнігадрук		2	
5.3	Дасітэй Абрадавіч – асветнік і пісьменнік		4	2
5.4	Д.Абрадавіч і С.Пішчавіч на беларускіх землях		2	2

5.5	Праявы класіцызму ў Сербіі		4	
5.6	Сербскі сентыменталізм і передрамантызм		2	2
5.7	Творчая спадчына Ёвана Стэрыі Попавіча		4	2
5.8	Ё. Субаціч, С. Мілуцінавіч, В.Жыўкавіч		2	2
5.9	Фальклорная спадчына і эпас барацьбы за вызваленне		2	2
5.10	Роля Вука Караджыча ў сербскім культурным адраджэнні.		4	2
5.11	Творчасць Петара II Петравіча Негаша як сінтэз памкненняў нацыянальнай літаратуры		4	2
6	**Сербская літаратура другой паловы XIX ст.**	**52**	**36**	**16**
6.1	Грамадска-палітычныя передумовы станаўлення рамантызму		2	
6.2	Ідэйна-мастацкія пошукі Бранкі Радзічавіча		4	2
6.3	Рамантызм як дамінантная плынь сербскай паэзіі 1850-1860-х гадоў		4	2
6.4	Ёван Ёванавіч Змай і яго творчыя здзяйсненні		6	2
6.5	Джура Якшыч – паэт, празаік, драматург		4	2

6.6	Лаза Косціч у нацыянальным і еўрапейскім кантэкстах		2	2
6.7	Ранні этап сербскага рэалізму		4	
6.8	Ідэі рускіх рэвалюцыйных дэмакратаў; С. Маркавіч, Пера Тадоравіч		2	2
6.9	Этнаграфізм, псіхалагізм і сацыяльная крытыка ў сербскай прозе		4	2
6.10	Сербскі гістарычны раман другой паловы XIX стагоддзя		2	2
6.11	Роды, віды, жанры сербскага прыгожага пісьменства к. XIX ст.		2	
7.	**Сербская літаратура XX ст.**	**58**	**32**	**26**
7.1.	Панарама: "српска модерна", "југословенска модерна"		4	2
7.2.	Нацыянальна-традыцыйнае і еўрапейскае ў сербскім мастацтве		2	2
7.3.	Літаратурная перыёдыка. Эстэтыка, літаратуразнаўства і крытыка		4	2
7.4	Вартасці паэзіі Алексы Шанціча, Ёвана Дучыча і Мілана Ракіча		4	4
7.5	Паэты-наватары. Уласна сербскія мадэрнісцкія кірункі		4	2
7.6	Панарама сербскай прозы ў асобах І. Чыпіка, П. Кочыча, В.Петравіча, М. Ускокавіча, Б. Станкавіча		6	6

7.7	Месца Браніслава Нушыча ў сербскай літаратуры		2	2
7.8	Творчасць прадстаўнікоў “левіцы”, “сацыяльнай літаратуры”, “новага рэалізму”		4	4
7.9	Тэарэтычнае і літаратурна-крытычнае асэнсаванне літаратурнага працэсу эпохі		2	2
8	**Сербская літаратура другой паловы XX – пачатку XXI стст.**	**48**	**30**	**18**
8.1	Народна-вызваленчая барацьба і мастацтва слова		4	2
8.2	Асэнсаванне гераізму і трагізму народа ў прозе 1950-70-х гадоў		4	2
8.3	Універсалізм мастацкага светапогляду Івы Андрыча		2	2
8.4	Мілаш Црнянскі і сербская гістарычная проза		2	2
8.5	Повязь часоў у эпічных творах Добрыцы Чосіча		2	2
8.6	Новыя жанры і формы сербскай прозы		4	2
8.7	Адметнасць творчых лёсаў і асоб (сербскія паэты к.XX – п.XXI стст.)		4	2
8.8	Сучасная сербская драматургія		4	2
8.9	Літаратура для дзяцей і моладзі		2	2
8.10	Сучасная літаратуразнаўчая навука і крытыка. Асэнсаванне сувязей.		2	
	Усяго гадзін	**330**	**212**	**118**

III. ЗМЕСТ

1. ПРАПЕДЭЎТЫКА (УВОДЗІНЫ Ў ГІСТОРЫЮ СЕРБСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ)

Сербістыка як навуковая галіна ў развіцці і як вучэбная дысцыпліна: прадмет, фактычны матэрыял, метадалогія.

Супярэчлівасць інтэрпрэтацый этнагенезу, эвалюцыі нацыянальнага самавызначэння і дзяржаўна-палітычнага сцвярджэння народаў былой СФРЮ ў посткамуністычную эпоху.

Сутнасць адпаведных працэсаў з пункту гледжання тыпалогіі.

Сербскае, югаслаўскае і агульнаславянскае ў плане суадноснасці ідэй і вядомых рухаў па рэалізацыі гэтых ідэй: дзейнасць свв. Кірыла і Мяфодзія і іх вучняў на паўднёваславянскіх землях; інтэграцыйныя і дэзінтэграцыйныя працэсы ў гісторыі паўднёвых славян на працягу XIV - XVIII стагоддзяў; перадумовы зараджэння ілірызму і словінства; аўстраславізм сярод іншых палітычных і культурна-гістарычных рухаў свайго часу; ідэя агульнасці славян у кантэксце сусветнай палітыкі XX стагоддзя; комплекс прычын, якія абумоўлівалі здзяйсненне трох канцэпцый дзяржавы Югаславіі (Каралеўства сербаў, харватаў і славенцаў/ Каралеўства Югаславія — Федэратыўная Народная Рэспубліка Югаславія/ Сацыялістычная Федэратыўная Рэспубліка Югаславія — Саюзная Рэспубліка Югаславія).

Ідэнтыфікацыя сербскасці ў комплексе этнагенетычных, моўных, канфесійных, культурна-гістарычных, геапалітычных прыкмет. Аб'ектыўна абумоўленыя сувязі і рэальныя ўплывы.

Роля Праваслаўя і духоўнай спадчыны Візантыі ў сцвярджэнні сербства як нацыянальна-культурнага супольства.

Асяродкі духоўнай культуры сербаў, якія маюць сусветнае значэнне: манастыры Хіландар (на Афоне), Студзеніча, Грачаніца, Дэчаны, Печская патрыярхія, Мілешава, Сопачаны.

Канкрэтна-гістарычны змест паняцця сербская культура (культура Сербіі, Чарнагорыі, Босніі і Герцагавіны, Косава і Метохіі, Ваяводзіны, Краіны) у параўнанні з такімі паняццямі, як югаслаўская культура — г.зн. культура Каралеўства Югаславіі, Сацыялістычнай Федэратыўнай Рэспублікі Югаславіі, Саюзнай Рэспублікі Югаславіі, адпаведна, перыядаў існававання кожнай з названых краін, югаславянская культура — г.зн. культура народаў, якія складалі супольнасць, незалежна ад змен у працэсах дзяржаўна-палітычнага характару, паўднёваславянская культура — г.зн. культура ўсіх паўднёвых славян.

Асаблівасці самаідэнтыфікацыі чарнагорцаў у мінулым і цяпер.

Сербскі нацыянальны пачатак суадносна з чарнагорскім, македонскім, харвацкім, славенскім, мусульманскім, албанскім.

Лёсавызначальныя падзеі ў гісторыі сербскага народа.

Нэманя (Стэфан — св. Сімяон Міраточывы) і Нэманічы (Растка — св. Сава, Стэфан Першавенчаны, Вукан), князь Лазар, Карагеоргій, князь Мілаш Абрэнавіч, Петар II Петравіч Негаш, Марка Мілянаў, кароль Аляксандр Карагеоргіевіч, Нікала Пашыч як гістарычныя асобы.

Слынныя дзеячы асветы, навукі, мастацтва: св. Сава, Архіепіскап Даніла, Канстанцін Філосаф, Патрыярх Паісій, Дасітэй Абрадавіч, Вук Караджыч, Джура Данічыч, Ёван Скерліч, Аляксандр Беліч, Ёван Цвііч, Стэван Стаянавіч Мокраняц, Дзімітрый Аўрамавіч, Ураш Прэдзіч, Надэжда Петравіч, Міліч ад Мачвы.

Вехі сцвярджэння ўласна сербскай літаратуры: накірункі развіцця, важнейшыя плыні, прынцыпы перыядызацыі. Найбольш вядомыя пісьменнікі — Канстанцін Філосаф, Ёван Стэрыя Попавіч, Бранка Радзічавіч, Ёван Ёванавіч Змай, Джура Якшыч, Ёван Дучыч, Мілан Ракіч, Браніслаў Нушыч, Іва Андрыч, Мілаш Црнянскі, Бранка Чопіч, Дэсанка Максімавіч, Добрыца Чосіч, Васка Попа.

Асветныя і навукова-культурныя інстытуцыі: "Велика школа" (Бялград,1808) — Бялградскі універсітэт (1905), Маціца сербская (1826), Народная бібліятэка Сербіі (1832), Таварыства сербскай славеснасці (1842) — Сербскае вучонае таварыства (1864) — Сербская акадэмія навук і мастацтваў (1886), Сербскі народны тэатр (Нові Сад, 1861).

Развіццё выдавецкай справы. Перыядычны друк.

Тэатр, музыка, выяўленчае мастацтва Сербіі .

Уклад сербаў у культуру, асвету, навуку іншых краін і народаў (Пахомій Лагафет, Сімяон Зорыч, Міхайла Пупін, Нікала Тэсла, Радуле Стыенскі, Марка С. Маркавіч).

Удзел прадстаўнікоў сербскай нацыі ў міжнародных палітычных рухах XIX-XX стст.: Светазар Маркавіч, Жываін Жуёвіч, Дзімітрый Туцавіч, Вукашын Маркавіч, Мірка Маркавіч, Мілаван Джылас.

Сербія і Еўропа: рэтраспектыўны і актуалізаваны погляды.

Гісторыя ўзаемадачыненняў Сербіі з Расіяй.

Беларуска-сербскія сувязі ў важнейшых фактах і асобах.

2. Народная літаратура

Вусная творчасць паўднёвых славян старажытнага перыяду.

Фальклор сербаў у параўнальна-тыпалагічным асвятленні.

Сербская "*народна књижевност*": узнікненне, характар, прынцыпы класіфікацыі. Важнейшыя запісы, вядомыя збіральнікі і даследчыкі.

Асноўныя віды і жанры.

Лірычная паэзія

Песні "мужчынскія" і "жаночыя"; міфалагічныя, пабожныя, (каляндарна)абрадавыя, сямейныя і побытавыя, працоўныя, любоўныя,

жартоўныя, патрыятычныя. Спецыфіка такіх жанраў, як песні “додолске”,“краљичке”, “славске”, “лазаричке”.

Паэтычны эпас

Паводле прынятай класіфікацыі, падзел на “десетерачке” і “бугарштице”. Цыклы: негістарычны, дакосаўскі, косаўскі, паслякосаўскі, каралевіча Марка, гайдуцкі, ускочкі, вызвалення Сербіі, вызвалення Чарнагорыі.

Мастацкія асаблівасці сербскага эпасу: характэрнейшыя прыкметы светаадлюстравання, галерэя тыпаў, спецыфічнае ў сістэме паэтыкі.

Выканаўцы-творцы эпічных песень: Філіп Вішніч, Тэшан Падругавіч, старац Мілія, старац Рашка, Слепа Жывана.

Ліра-эпічныя творы

Народныя балады, рамансы. Рэлігійна-маралістычныя песні.

Празаічныя жанры

Казкі, легенды і паданні, народныя навэлы, анекдоты, байкі.

Прыказкі і прымаўкі. Пытальніцы (“питалице”). Загадкі.

* * *

Уплыў фальклору на развіццё літаратуры і выяўленчага мастацтва.

Вусная народная творчасць часоў першай і другой сусветных войнаў.

3. Пачаткі сербскага прыгожага пісьменства

Місія свв. Кірыла і Мяфодзія, іх вучняў на землях паўднёвых славян (сучасная Македонія). Охрыдская, Кратаўская і Брэгалніцкая школы пісьменства.

Першыя азбукі. Царкоўнаславянская мова як літаратурная. Сербская рэдакцыя царкоўнаславянскай мовы і жывыя гаворкі ў старажытных помніках пісьменства.

Старажытнейшыя помнікі глагалічныя:

Марыінскае Евангелле (XI ст), Гершкавічаў і Міханавічаў урыўкі з “Апостальскіх дзеянняў” (XI -XII стст.).

Старажытнейшыя помнікі кірылічныя:

Тэмнічкі надпіс (X-XI ст.), пліты (“плоче”) — Хумская (X-XI ст., суддзі Градзішы, з-пад Трэбіня (другая палова XII ст), ліст баснійскага бана Куліна да дуброўчанаў (1189), Міраслаўлева Евангелле (XII ст.).

Жыццяпісы і ўласна агіяграфічныя творы

Жыціе св. Сімяона (аўтарства св. Савы і Стэфана Першавенчанага), св. Савы (аўтарства Даменціяна, Тэадосія), Жыціі каралёў і архіепіскапаў сербскіх (Даніілаў зборнік), Жыціе Стэфана Дэчанскага (аўтарства Грыгорыя Цамблака), Жыціе дэспата Стэфана Лазаравіча (аўтар — Канстанцін Філосаф), Жыціе цара Ураша (аўтар — патрыярх Паісій).

“Панонскія легенды”. Жыціі свв. Кірыла, Мяфодзія, Пятра Корышкага, Джорджа Кратаўца.

Пахвальныя словы (“похвале”) і пропаведзі (“беседе”)

Яфіміна “Пахвала князю Лазару”, “Повесныя словы” пра князя Лазара (Грыгорыя Цамблака (?) і патрыярха Данііла).

“Пахвала св. Кірылу (Канстанціну)” Клімента Охрыдскага, “Надмагільнае слова дэспату Джурджу Бранкавічу” невядомага аўтара.

Вершы

“Азбучная малітва” і “ Проглас св. Евангелля” Канстанціна Прасвітара,

Сілуанавы вершы пра св. Саву, “Слова любові” дэспата Стэфана Лазаравіча.

Гістарычна-летапісная спадчына

Летапіс папа Дукляніна (др. пал. XII ст.). Летапісы Копрынскі і Печскі. Вукаманавічаў хранограф.

Радасловы (Врхабрэзніцкі, Карлавацкі, Траношскі).

Запісы (Тэадора спана, Исаіі манаха, Райчына Судзіча, манахіні Яфіміі). Запіс пра Косава.

Пасланне святога Савы ігумену Спірыдону.

Юрыдычныя помнікі

Грамата Куліна, Хіландарская грамата Стэфана Першавенчанага. Студзенічкі ціпік(он). Душанаў законнік.

Сербская перакладная літаратура сярэднявечча

Раманы і аповесці

“Варлаам і Іаасаф”, “Прамудры Акір”, “Цар Аса”, “Царыца Тэафана”, “Эладзіе”, “Дванаццаць сноў цара Шакіша”.

“Раман пра Аляксандра Вялікага”, “Раман пра Трою”.

“Трыстан і Ізольда”, “Бава ад Антоны”, “Ланселот”.

Апокрыфы

“Адкравенне Варухава”, “ Кніга пра Адама і Еву”, “Хаджэнне Багародзіцы па пакутах”.

Маралістычныя і дыдактычныя творы

“Фізіёлаг”, “Луцідар”, “Квецень ад годнасці”.

Кантэкст: Літаратура Дуброўніка і Далмацыі

Агульнае і своеасаблівае ў развіцці прыгожага пісьменства роднасных і суседніх народаў.

Гуманізм і рэнесанс (Марка Маруліч, Маўра Ветэранавіч).

Дуброўніцкія петраркісты (Шышка Менчэціч, Джора Држыч, Андрыя Чурбанавіч і Мікша Пелегрынавіч, Дзінка Раніна, Дамініка Златарыч).

Рэнесансная літаратура на Хвары і ў Задары (Ханібал Луціч, Петар Хектаравіч, Марцін Бенетавіч, Петар Зораніч, Брна Крнаруціч).

Марын Држыч, Іван Гундуліч як значнейшыя прадстаўнікі Дуброўніцка-далмацінскай літаратуры. Гісторыясофскі змест паэмы І.Гундуліча ”Асман”

4. Сербская літаратура XVII - XVIII стагоддзяў

Абумоўленасць развіцця духоўнай культуры і мастацтва сербаў знешне- і ўнутрыпалітычнымі фактарамі.

Вусная паэтычная творчасць гэтага перыяду.

Пісьменства ў рэчышчы традыцый:

Рачанская школа — “Сціхіра князю Лазару” Кіпрыяна, “Падарожжа да града Ерусаліма” Ератэя, творчая спадчына Гаўрыіла Венцлавіча.

“Славенасербская хроніка” Джорджа Бранкавіча.

Імпульсы з перыферыйных рэгіёнаў і суседніх земляў: Босніі — М.Дзіўкавіч, С.Мацiевiч, П.Папіч; Славоніі — М.А.Рэлкавіч, В.Дошэн; Чарнагорыі — А.Змаевіч, І. А. Ненадзіч; Далмацыі — А. Міошыч Качыч, Харватыі — Б.Кашыч, П. Вітэзавіч. Барочныя тэндэнцыі.

Усходнеславянскі ўплыў на развіццё літаратуры праз сістэму асветы і кадыфікацыю літаратурнай мовы (сербскаславянская і рускаславянская рэдакцыі).

“Траэкамедыя пра цара Ураша” Эмануіла (Міхаіла) Казачынскага.

Еван Раіч і Захарыя Арфелін як прадаўжальнікі нацыянальна-духоўнай традыцыі і носьбіты новых ідэй.

Эвалюцыя сістэмы жанраў і паэтыкі. Асаблівасці сербскага барока.

5. Асноўныя заканамернасці літаратурнага працэсу ў Сербіі першай паловы XIX стагоддзя

Замежныя, іншаканфесійныя і ўласныя крыніцы асветніцкіх ідэй у Сербіі XVIII стагоддзя. Рэцэпцыя філасофскіх і мастацкіх ідэй Буало, Дзідро, Вальтэра, Русо, Гердэра, Гётэ. Сутнасць “ёзэфінізму”.

Роля перакладной літаратуры (перш за ўсё з класічных, раманскіх і германскіх моў).

Навукова-асветніцкія справы і творы Стэфана Вуяноўскага, Атанасія Дземетравіча Секерэша, Тэадора Янкавіча Мірыеўскага, Эмануіла Янкавіча, Евана Мушкаціравіча, Аўрама Мразавіча, Савы Тэкеліі.

Першыя перыядычныя выданні: “Славенасербскі магазін” Захарыі Арфеліна, “Славена-сербскія ведамасці” Стэфана Навакавіча.

Значэнне асобы Дасітэя Абрадавіча; яго “Жыццё і прыгоды”, “Парады здаровага розуму”, “Байкі”.

Кантакты з рускай літаратурай і культурай.

Дзейнасць Д.Абрадавіча і С.Пішчавіча на беларускіх землях.

Арыентацыі на *класіцызм*.

Асаблівасці праяў *сентыменталізму* і *перадрамантызму* ў сербскай літаратуры.

Алексіе Везіліч, Атанасіе Стойкавіч, Глігорые Трлаіч; Лукіян Мушыцкі, Паўле Берыч, Еван Хаджыч, Васіліе Субаціч; Ніканор Груіч, Светазар Вуіч; Стэфан Стэфанавіч, Лазар Лазаравіч як прадстаўнікі асноўных літаратурна-мастацкіх плыняў.

Ідэйна-мастацкая разнастайнасць творчай спадчыны Евана Стэрыі Попавіча: гістарычныя драмы і трагедыі — “Смерць Стэфана Дэчанскага”, “Уладзіслаў”, “Лахан”, “Свеціслаў і Мілева”, “Мілаш Обіліч”, камедыі — “Скнара”, “Родалюбы”, “Бялград некалі і цяпер”, “Хлус і прыхлуснік”, раман

“Бітва на Косаве альбо Мілан Топліца і Зараіда”, сатырычны “Раман без рамана”.

* * *

Цікавасць да сербскахарвацкай (“влашке”, “морлачке”) народнай паэзіі ў Еўропе: роля А.Форціса, Ё.Гердэра, І.В.Гётэ, Ш.Надзье, П.Мэрымэ, А.Пушкіна.

Сербскі нацыянальна-вызваленчы рух і ўздым культуры.

Развіццё перыядычнага друку: “Новине сербске”, “Сербски летопис”, “Забавник”, “Даница”, “Сербски народни лист”, “Српско-далматински магазин” і інш.

Першыя навуковыя і культурныя суполкі (Маціца сербская, Таварыства сербскай славеснасці).

Актуалізацыя фальклорнай спадчыны і эпас барацьбы за вызваленне пачатку XIX ст. “Бунт супраць дахіяў” Філіпа Вішніча.

Роля Вука Караджыча — як лексікографа, лінгвіста-тэарэтыка, перакладчыка Святога Пісання, фалькларыста, этнолага, гісторыка — у сербскім культурным адраджэнні.

Сербскія філолагі Паўле Соларыч, Джура Данічыч, Стоян Навакавіч.

Між класіцызмам і рамантызмам: паэзія Сімы Мілуцінавіча, Васы Жыўкавіча, Ёвана Субаціча.

Мемуары і падарожныя нататкі Д. Абрадавіча, С. Пішчавіча, прот. М.Ненадавіча, Ё. Вуіча, М. Відакавіча, Л.Ненадавіча.

Творчасць Петара Петравіча Негаша як сінтэз памкненняў нацыянальнай літаратуры: “Горны вянок”, “Прамень мікракосму”.

6. Сербская літаратура другой паловы XIX ст.

Сукупнасць чыннікаў, якія прадвызначалі развіццё сербскай літаратуры сярэдзіны XIX стагоддзя.

Грамадска-палітычныя перадумовы станаўлення рамантызму.

Уплывы замежных паэтаў-рамантыкаў (Дж.Байрана, Г.Гейнэ, Ш.Пецёфі).

Роля такіх культурных асяродкаў, як Трст (Трыест), Вена, Будапешт. Нові Сад — “сербскія Афіны”.

Асаблівасці ідэйна-мастацкіх пошукаў Бранкі Радзічавіча.

Рамантызм як дамінантны стыль сербскай паэзіі 1850-1860-х гадоў.

Ёван Ёванавіч Змай і яго творчыя здзяйсненні: зборнікі паэзіі “Ружы”, “Ружы завялыя”, “Спеўнік I”, “Спеўнік II”, “Сненні”; сатыра, пераклады твораў Гётэ, Гейнэ, Пецёфі, Лермантава, Пушкіна; запачаткаванне сербскай дзіцячай літаратуры.

Джура Якшыч — паэт, празаік, драматург, жывапісец рамантычнага складу.

Літаратурная і філасофска-эстэтычная спадчына Лазы Косціча ў нацыянальным і агульнаеўрапейскім кантэкстах.

Проза і драматургія ў рэчышчы рамантызму (творчасць Мiларада Попавiча Шапчанiна).

***

Агульная панарама культурных працэсаў у Сербii пасля набыцця незалежнасцi.

Кантакты з рускай культурай як вызначальныя дзеля сцвярджэння рэалістычнай эстэтыкі. Пераклады з рускай мовы. Непасрэдныя ўплывы М.Гогаля, І.Тургенева, Л.Талстога, Ф.Дастаеўскага.

Ранні этап сербскага рэалізму: навелістыка Стэфана Мітрава Любішы ("Прыпавесці чарнагорскія і прыморскія", "Апаведы Вука Дойчавіча"); раманы Якава Ігнятавіча "Дзіўны свет", "Вечны жаніх", "Васа Рэшпект" .

Сацыяльна-палітычныя і эстэтычныя ідэі, абуджаныя рускімі рэвалюцыйнымі дэмакратамі і трансфармаваныя Светазарам Маркавічам, Перам Тадоравічам. Крытычны рэалізм.

Асноўны пафас апавяданняў ("Галава цукру", "Рагатае", "Злавесная лічба", "Рэдкі звер") і камедый ("Падвох", "Дзве дваццаткі") Мілавана Глішыча.

Этнаграфізм і сацыяльная крытыка ў прозе Мілана Мілічавіча, Лазы Лазаравіча, Янкі Весялінавіча, Светаліка Ранкавіча, Сімы Матавуля.

Палітычная сатыра ў аповесцях і апавяданнях Радое Даманавіча — "Страдзія", "Данга", "Правадыр", "Мёртвае мора".

Гумарыстычная проза Стэвана Срэмца.

Сербскі гістарычны раман другой паловы XIX стагоддзя ("Гайдук Станка" Янкі Весялінавіча, "Хаджы Джэра" Драгуціна Іліча, "Перабежчык" Сімы Матавуля).

Паэзія эпохі рэалізму. Наватарства творчасці Воіслава Іліча.

Рэалістычная драматургія Мілавана Глішыча, Янкі Весялінавіча, Мілуціна Іліча.

Феномен Бранiслава Нушыча-драматурга ("Даніна крывёю", "Хаджы Лоя", "Так мусіла быць", "Грэх за грэх","Народны пасланнік", "Падазроная асоба" і пазнейшае — "Пані міністрыха", "Сям'я ў жалобе", "Доктар", "Нябожчык").

7. Сербская літаратура XX ст.

Змест паняццяў "српска модерна", "југословенска модерна".

<u>Кантэкст:</u> новыя памкненні ў харвацкай (Антун Густаў Маташ, Іва Войнавіч, Антун Бранка Шыміч, Уладзімір Відрыч, Дзінка Шымунавіч, Мілан Бегавіч, Уладзімір Назар, Мiраслаў Крлежа) і славенскай (Ёсіп Мурн Аляксандраў, Драгацін Кетэ, Іван Цанкар, Отан Жупанчыч) літаратурах.

Супярэчлівасць цывілізацыйных, палітычных, сацыяльна-эканамічных, філасофска-ідэалагічных і эстэтычных працэсаў у свеце канца XIX - пачатку XX стагоддзя.

Дачыненні сербскай літаратуры да ўплывовых кірункаў развіцця еўрапейскага мастацтва (рэалізму, натуралізму, сімвалізму, "парнасу", імпрэсіянізму, футурызму, экспрэсіянізму і інш.).

Літаратурная перыёдыка. Роля часопіса "Српски књижевни гласник". Богдан Попавіч і Ёван Скерліч — найбольш уплывовыя эстэтыкі, літаратуразнаўцы і крытыкі новай фармацыі.

Суадноснасць еўрапейскага і нацыянальна-традыцыйнага ў арыентацыях сербскай культуры гэтага часу: творчасць Алексы Шанціча, Светазара Чоравіча, Ранкі Младэнавіча.

Паэтычны свет Ёвана Дучыча.

Філасофскія і мастацкія вартасці вершаў Мілана Ракіча.

Творчасць Ё.Дучыча і М. Ракіча як новая школа паэтыкі і стылістыкі вершаскладання.

Асноўныя матывы паэзіі Сімы Пандуравіча, Уладзіслава Петкавіча Дзіса, Мілуціна Боіча.

Сербская літаратура міжваеннага перыяду.

Паэты з арыентацыяй на экспрэсіянізм (Мілаш Црнянскі, Станіслаў Вінавер, Тодар Манойлавіч, Душан Васілеў, Растка Петравіч, Любамір Міціч). Уласна сербскія мадэрнісцкія напрамкі: суматраизам, хипнизам, зенитизам.

Спасціжэнне таямнічага ў асобе і этнасе — творчасць Момчылы Настасіевіча.

Сербскія неарамантыкі Дэсімір Благоевіч, Радэ Драінац, Рыста Раткавіч.

Панарама сербскай прозы ў асобах Івы Чыпіка, Петара Кочыча, Велькі Петравіча, Мілуціна Ускокавіча.

Мастацкія асаблівасці твораў Борысава Станкавіча.

Гумарыстычны летапіс эпохі ў прозе Браніслава Нушыча ("Аўтабіяграфія", "Абшчыннае дзіця").

У рэчышчы сюррэалізму (серб. надреализам): Марка Рысціч, Душан Маціч, Аляксандр Вуча, Мілан Дзедзінац, Оскар Давічо.

Прадстаўнікі руху, які склалі "књижевна левица","социјална литература", "нови реализам" – Ота Біхалі Мерын, Паўле Біхалі, Весялін Маслеша, Отакар Кершавані, Радаван Зогавіч, Ёван Попавіч, Стэван Галагажа, Мірка Баневіч.

<u>Кантэкст:</u> ідэйна-эстэтычныя арыенціры харвацкіх і славенскіх пісьменнікаў (Міраслава Крлежы, Аўгуста Цэсарца, Тоне Селішкара, Міле Клопчыча, Мішка Краньца, Прэжыхава Воранца).

Літаратурная "левіца" Югаславіі ў адносінах да СССР і савецкага мастацтва: кнігі "Паездка ў Расію" М.Крлежы, "Падарожжа па Савецкаму Саюзу" А.Цэсарца, удзел О. Біхалі-Мерына ў I з'ездзе савецкіх пісьменнікаў.

Тэарэтычнае і літаратурна-крытычнае абгрунтаванне адпаведнай плыні Міланам Багданавічам, Веліборам Глігарычам, Джорджам Ёванавічам.

8. Сербская літаратура другой паловы XX – пачатку XXI стагоддзя.

Пісьменнікі левай арыентацыі ў народна-вызваленчай барацьбе (“књижевност НОБ”). Спалучэнне антыфашызму з ідэямі сацыялістычнай рэвалюцыі,“брацтва, адзінства” народаў Югаславіі — светапоглядныя пазіцыі Бранкі Чопіча, Чэдаміра Міндэравіча, Евана Попавіча, Уладзіміра Дэдзіера, Івана Горана Ковачыча, Марына Франічавіча Плочара, Скендара Куленавіча, Хасана Кікіча, Косты Рацiна, Слаўкі Янеўскага, Карала Дзястоўніка Каюха, Матэя Бора, Франца Касмача.

Разнавектарнасць літаратуры перыяду Другой сусветнай (адначасова грамадзянскай) вайны.

Спецыфіка ідэйна-эстэтычных працэсаў у Сербіі, падобна як і ўсёй Югаславіі, першага пасляваеннага дзесяцігоддзя.

Асэнсаванне гераізму і трагізму народа ў прозе 50-70-х гадоў: навелістыка “Раса на штыках”, “Суровая школа” Бранкі Чопіча, “Вялікія дзеці”, “Папараць і агонь” Антонія Ісакавіча; раманы “Вяселле”, “Кепская вясна”, “Разрыў”, “Лялейская гара”, “Аблава” Міхайлы Лаліча, “Далёка сонца”, “Падзелы”,“Казка” Добрыцы Чосіча, “Песня” Оскара Давіча, “Прарыў”, “Глухі порах” Бранкі Чопіча, “Казара” Младана Олячы.

Універсалізм мастацкага светапогляду Івы Андрыча: раманы

“Мост на Дрыне”, “Траўніцкая хроніка”, Пракляты двор”.

“Перасяленні” М.Црнянскага як значнейшы твор сербскай гістарычнай прозы.

Аналіз повязі часоў у эпічных творах Добрыцы Чосіча – “Карані”, “Час смерці”, “Час ліха”, “Час улады”.

Меша Селімавіч як выразнік рэгіянальнага, нацыянальнага і агульначалавечага.

Новыя жанры і формы сербскай прозы: “Чырвоны певень ляціць да неба”, “Герой на асле”, “Людзі з чатырма пальцамі” Міадрага Булатавіча; “Калі цвілі гарбузы”, “Петрыін вянок”, “Голы востраў” Драгаслава Міхаілавіча,“Хазарскі слоўнік” Міларада Павіча.

***

Шляхі развіцця сербскай паэзіі другой паловы XX стагоддзя.

Наватарская традыцыйнасць Дэсанкі Максімавіч.

Адметнасць творчых лёсаў і асоб: Васка Попа, Міадраг Паўлавіч,

Бранка Мількавіч, Стэван Раічкавіч, Любамір Сімавіч, Мацiя Бечкавіч, Дара Секуліч, Міларад Джурыч, Алек Вукадзінавіч, Адам Пуслаіч, Радамір Андрыч, Любіца Мілеціч, Райка Петраў Нога.

Драматургія Джорджа Лебавіча, Аляксандра Абрэнавіча, Аляксандра Попавіча, Борыслава Пекіча. Сучасны камедыёграф Душан Кавачавіч.

Літаратура для дзяцей і моладзі (Міра Алечкавіч, Гроздана Олуіч, Драган Лукіч, Браніслаў Црнчавіч, Любівое Ршумавіч, Слобадан Вуканавіч).

Сцвярджэнне спецыфічнага жанру — сатырычны афарызм (Браніслаў Црнчавіч, Паўле Кавачавіч, Душан Радавіч).

Сучасная літаратурная крытыка: Зоран Мішыч, Міраслаў Эгерыч, Петар Джаджыч, Драган Ерэміч, Мілаш Бандзіч, Паўле Зорыч, Свэта Лукіч, Зоран Глушчавіч, Срба Ігнятавіч.

Кантэкст: Ранка Марынкавіч, Векаслаў Калеб, Іван Дончавіч, Мірка Божыч, Уладан Дэсніца, Марыян Маткавіч, Весна Парун, Антун Барац (Харватыя), Цырыл Касмач, Матэй Бор, Іван Потрч, Тоне Паўчак, Драга Янчар, Ёсіп Відмар(Славенія), Блажа Канескі, Слаўка Янеўскі, Міхаіл Рэнджаў (Македонія).

IV. ІНФАРМАЦЫЙНАЯ ЧАСТКА

Спіс літаратуры

Агульныя пытанні культуры, этналогіі, гісторыі

Аншаков Ю.П. Становление Черногорского государства и Россия (1798 – 1856 гг.). – М., 1998.

Арсеньев А. У излучины Дуная. Очерк жизни и деятельности русских в Новом Саду. – М., 1999.

Бажова А.П. Россия и югославяне в конце XVIII – начале XIX века. – М., 1996.

Бантыш-Каменский Д.Н. Путешествие в Молдавию, Валахию и Сербию. – М., 1810

Барокко в славянских культурах. – М., 1982.

Бобрински В, гроф. Са пута по Југославији. – Београд, 1919.

Босния, Герцеговина и Старая Сербия. Сборник, составленный А.Гильфердингом. – СПб., 1859.

Воронин Т.Л. Родная Сербия (История братского народа). – М., 2004.

Геземан Г. Чојство и јунаштво старих Црногораца. – Цетиње, 1968.

Гудков В. Славистика. Сербистика: Сб. статей. – М., 1999.

Данченко С.И. Развитие сербской государственности и Россия 1878-1903. – М., 1996.

Дворниковић В. Карактерологија Југословена. – Београд: Геца Кон, 1939 [Репринт - Београд: Просвета, 1990].

Дебељковић С. Водич кроз манастире, цркве и споменици културе Србије. – Београд, 1994.

Державин Н.С. Болгарско-сербские взаимоотношения и македонский вопрос. – СПб., 1914.

Довгяло М.С. Политическая история зарубежных славянских стран новейшего времени: справочник. – Минск, 2006.

Драгић Кијук Предраг Р. Уметност и зло. – Београд, 2005.

Драгић Кијук Предраг Р. Беседе о Европи. – Београд, 2007.

Дробњаковић Б. Етнологија народа Југославије. Књ. I. – Београд, 1960.

Ђорђевић Тихомир. Наш народни живот. – Београд,1984.

Ђорђић П. Историја српске ћирилице. 2. Издање. – Београд, 1986.

Екмечић Милорад. Србија између Средње Европе и Европе. – Београд: Политика: БМГ, 1992.

Деретић Јован. Културна историја Срба. Предавања. – Београд; Крагујевац, 2001.

Джуретич Веселин. Развал Югославии. – М., 2003.

Джурич М.М. Образование многонационального государства Югославии (1918-1921). – М., 1970.

Ердељановић Ј. Стара Црна Гора. – Београд, 1978.

Зечевић С. Митска бића српских предања. – Београд: Вук Караџић, 1981.

Зечевић С. Српске народне игре. – Београд: Вук Караџић, 1983.

Историја српског народа. I-II. – Београд, 1981.

История культур славянских народов. В 3 т. - Т 1: Древность и Средневековье / Отв. ред. Г.П. Мельников. – М., 2003; Т.2: От барокко к модерну/ Отв. ред. Г.П. Мельников. – М., 2005; Т.3: Культура XX века: от модернизма до постмодернизма. Народная культура славянского региона. Отв. ред. Г.П. Мельников. – М., 2008.
История Югославии: В 2-х т. / Под ред. Л.Б.Валева и др. Библиогр., сост. Л.П.Лихачева. – М., 1963.
История южных и западных славян. – М., 1969.
Јовановић Бојан. Карактерологија Срба. – Београд, 1992.
Јиричек К. Историја Срба. I-II. – Београд, 1952, 1978, 1980.
Карасек О. История славянских литератур. – СПб., 1910.
Ковалевский Е.П. Черногория и славянские земли. – СПб., 1872.
Ковачевић Душко М. Србија и Русија: 1878-1889: Од Берлинског конгреса до абдикције краља Милана. – Београд, 2003.
Косик В.И. Русская Церковь в Югославии (20-е - 40-е гг. XX в.) – М., 2000.
Костяшов Ю.В. Сербы в Австрийской монархии в XVIII в. – Калининград, 1992.
Крижанич Юрий. Политика / Пер. и коммент. А.Л.Гольберга. – М., 1997.
Крстић Небојша М. Политика и образ. За васкрс распетог србства. Друго, непромењено издање. – Београд, 1994.
Кудрявцева Е.П. Россия и образование автономного Сербского государства (1812- 1833 гг.) / Отв. ред. А.Л.Нарочицкий, А.В.Игнатьев. – М., 1992.
Кулаковский П.А. Начало русской школы у сербов в XVIII веке. Очерк из истории русскаго влияния на югославянския литературы. – СПб., 1903.
Кулишић Ш., Петровић П. Ж., Пантелић Н. Српски митолошки речник. – Београд, 1998.
Ламанский В. О некоторых славянских рукописях в Белграде, Загребе и Вене. – СПб., 1864.
Лещиловская И.И. Сербская культура XVIII века. – М., 1994.
Лещиловская И.И. Сербский народ и Россия в XVIII веке. – СПб., 2006.
Маевский В.А. Путевые наброски (Турция, Сербия, Черногория и Далмация). – СПб., 1913.
Маевский В.А. Великая Россия и героическая Сербия. – М., 1914.
Маевский В.А. Будущая Югославия. – Киев, 1918.
Маевский В.А. Сербский патриарх Варнава и его время. – Белград, 1931.
Маевский В.А. Взаимоотношения России и Сербии. Т. 1-2. – Нью-Йорк, 1960-1966.
Маевский В. Русские в Югославии: 1920-1945 гг. – Нью-Йорк, 1966.
Максимовић Владимир. Темельна српска библиографија: Књиге од 1868 до данас. Друго издање. – Београд, 2010.
Маркавіч Мірка. Версальская Югаславія. – Менск, 1933.
Марковић Марко С. Пола века српске Голготе (1941 - 1991). – Београд, 1995.
Маркович Светозар. Избранные сочинения / Общая ред. С.А.Никитина. Вступит. статья и коммент. В.Г.Карасева. – М., 1956.
Медаковић В.М. Живот и обичаи Црногораца. – Нови Сад, 1860.
Мещерский В.П. Правда о Сербии. Письма. – СПб., 1877.

Милеуснић С. Свети Срби. – Нови Сад, 2000.
Милосављевић Мила. Српски великани. – Београд, 2010.
Милошевић Зоран. Одбрана између сна и јаве. – Београд, 1992.
Милошевић Зоран. Осам православних медаљона – Путописи и репортаже из Републике Српске. – Београд, 2001.
Милошевић Зоран. Црква и политика. – Београд, 2003.
Милошевић Зоран. Транзиција и Српска Црква. – Београд, 2004.
Милошевић Зоран. Бошњачко поништавање Срба. – Српско Сарајево, 2004.
Митровић Ј. Д. Народносна свест у Срба. – Београд, 1989.
Михаљчић Раде. Крај Српског Царства. – Београд, 1975.
Михаљчић Раде. Јунаци Косовске легенде. 3 доп. изд. – Парачин, 1993.
Народ сербскі: яго абрады і звычаі, святы і святыні / Укладанне, каментарыі і агульная рэдакцыя І. Чароты. Зб. 1-2. – Мн., 2006-2012.
Недељковић Драгољуб. Дом без крова. Размишљања о великој драми Југославије. – Нови Сад, 1990.
Недељковић М. Годишњи обичаји у Срба. – Београд, 1990.
Никифоров Н.В. Сербия в середине XIX в. Начало деятельности по объединению сербских земель. – М., 1995.
Нодило Н. Стара вјера Срба и Хрвата. – Сплит, 1981.
Очерки истории культуры славян / Отв. ред. О.В. Белова. – М., 1996.
Павлюченко О.В. Россия и Сербия, 1888 -1903: Дипломат. отношения, обществ. связі Киев, 1987.
Петров Н.И. Исторический взгляд на взаимные отношения между сербами и русскимі Киев, 1876.
Писарев Ю.А.. Тайны первой мировой войны. Россия и Сербия в 1914-1915 гг. – М., 1990.
Писарев Ю.А. Сербия на Голгофе и политика Великих держав 1916 г. – М., 1993.
Погодин А.Л. История Сербии. – СПб.: Изд."Брокгауз-Ефрон", 1909.
Погодин А.Л. Славянский мир. Политическое и экономическое положение славянских народов перед войной 1914 г. – М., 1915.
Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в. Документы. – М., 1984.
Попович Лазарь. Черногорский владыка Петр I. – Киев, 1897.
Поповић Никола Б . Србија и царска Русија. 2 изд. – Београд, 2007.
Пичета В.И. Исторический очерк славянства. – М., 1914.
Пичета В.И. Сербия. – Пг. -М., 1917.
Раденковић Љубинко. Народна бајања код Јужних Словена. – Београд, 1996.
Ровинский П.А. Петр II (Раде) Петрович Негош, владыка черногорский (1830 – 1851). – СПб., 1889.
Ровинскій П.А. Черногорія въ ея прошломъ и настоящемъ. В 3 т. – СПб., 1888 - 1915.
Россия и Балканы. Из истории общественно-политических и культурных связей (XVIII в. – 1878 г.) Документы. – М., 1995.
Русские о Сербии и сербах. – СПб, 2006.

Сербия. Издание Министерства информации Республики Сербии / Пер. Г. Трпкович. — Белград: БИГЗ, 1995.
Сербская Праваслаўная Царква. Зборнік /Укладанне, падрыхтоўка матэрыялаў, пераклад І.Чароты. – Мінск, 1998.
Славянская энциклопедия / Автор и составитель Богуславский В.В. В 2 т. – М., 2001.
Славянские народы юго-восточной Европы и Россия в XVIII в. Документы. – М., 2003.
Славянский мир I –XVI века. Энциклопедический словарь / Автор и составитель Гладкий В.Д. – М., 2001.
Славянские древности. Т.1-5. – М., 2005-2010.
Славянское барокко: Историко-культурные проблемы эпохи. – М., 1979.
Слијепчевић Ђ. Историја Српске Православне Цркве. Књ. 1-3. – Београд, 1991.
Софрић Павле Нишевљанин. Главније биље у народном веровању и певању код нас Срба. [Фототипско издање]. – Београд, 1990.
Споменици културе [Водич]. – Београд, 1951.
Стефановић Мирјана Д. Лексикон српског просветитељства. – Београд, 2009.
Три сведочанства о Босни: (1908, 1946, 1992) / Лав Толстој, Иво Андрић, Рајко Долечек. – Београд: Министарство за информације Р. Србије, 1993.
Флоринский Т. Памятники законодательной деятельности Душана, царя Сербов и Греков. – Киев, 1888.
Фрейдзон В.И. История Хорватии. – СПб, 2001.
Хитрова Н.И. Черногория в национально-освободительном движении на Балканах и русско-черногорские отношения в 50-70-х годах XIX века. – М., 1979.
Хрестоматия по истории южных и западных славян: [Учеб. пос. для ист. спец. вузов: В 3 т. / Отв. ред. М.М.Фрейденберг]. – Мн., 1987-1991.
Цвијић Ј. Балканско полуострво и Јужнословенске земље. – Београд, 1987.
Чајкановић В. Мит и религија у Срба. – Београд: Српска књижевна задруга, 1973. — 433 с.
Чајкановић В. Речник српских народних веровања о биљкама. – Београд: Српска књижевна задруга , 1985.
Чарота И.А. Косовская битва продолжается. – Мн., 2000.
Югославия: История. Политика. Культура: Сборник статей. – Белград: Изд. "Рус. архива", 1930.
Югославия в огне: Документы, факты, комментарии (1990-1992). Современная история Югославии в документах/ Фонд югославян. исслед. и сотрудничества "Славян. летопись"; Отв. ред. Е.Ю.Гуськова. Т.1. – М., 1992.
Югославянская история в Новое и новейшее время Сб-к. – М, 2002.
Ягич В. История славянской филологии. – М., 2003.
Ястребов И.С. Обычаи и песни турецких сербов в Призрене, Ипеке, Мораве и Дебре. Из путевых записок. – СПб., 1886 (2 изд. – СПб., 1889).
Яцимирский А.И. Григорий Цамблак. – СПб., 1904.
*
Dimitrijević K. Narodni umetnici Jugoslavije. – Beograd, 1976.

Dimitrijević K. Naiva u Jugoslaviji. Mali leksikon slikara i vajara. – Beograd, 1979.
Enciklopedija živih religija. – Beograd: Nolit, 1990.
Kont F. Sloveni. 1- 2. Beograd, 1989.
Vlahović P. Običaji, verovanja i praznoverice naroda Jugoslavije. – Beograd, 1972.
Vukanović T. Srbi na Kosovu. I - III. – Vranje, 1986.

Літаратуразнаўства, фальклрыстыка

Бадалич Й. Русские писатели в Югославии: Из истории русско-югославских литературных связей. М., 1966.
Бандић Душан. Народна религија у 100 појмова. – Београд: Нолит, 1991.
Беляева Ю.Д. Литературы народов Югославии в России: Восприятие, изучение, оценка. Последняя четверть XIX – начало XX в. – М., 1979.
Богданов М. Сербская сатирическая проза конца XIX – начала XX века и некоторые вопросы теории сатиры. – М., 1962.
Богдановић Димитрије. Историја старе српске књижевности. – Београд, 1980.
Богдановић Д. Стара српска књижевност [Историја српске књижевности, 1]. – Београд: Досије, Научна књига, 1991.
Богдановић Милан. Стари и нови. I-III. – Београд, 1961.
Богишић В. Народне пјесме из старијих, највише приморскијех записа. – Београд, 1878.
Булацкая Н.А. Славянские литературы: классика и современность (болгарская, польская, сербская, чешская). Учеб.-метод. Пособие. – Минск, 2011.
Витошевић Драгиша. Српско песништво 1901-1914, I-II. – Београд, 1975.
Война и память. Из опыта советской и югославской литератур. – М.: Наука, 1987.
Врчевић В. Српске народне приповијетке, понајвише кратке и шаљиве. – Дубровник, 1882.
Вулетић, Витомир. Руско-српска књижевна поређења : епоха српског препорода. - Нови Сад, 1987.
Гавриловић А. Историја српске и хрватске књижевности. I-III. – Београд, 1910 -1913.
Голенищев-Кутузов И.Н. Славянские литературы: Статьи и исследования. – М., 1973.
Грчић Ј. Историја српске књижевности. – Нови Сад, 1903.
Даничић Ђ. Рјечник из књижевних старина српских. – Београд: Вук Караџић, 1975.
Деретић Јован. Српски роман. 1800-1950. – Београд, 1983.
Деретић Јован. Историја српске књижевности. – Београд, 1983.
Дмитриев П.А., Сафронов Г.И. Из истории русско-югославских литературных и научных связей. – Л., 1975.
Дмитриев П.А., Сафронов Г.И. Сербия и Россия (страницы истории культурных и научных взаимосвязей). – СПб., 1997.

Ђорђевић Т. Наш народни живот. I-X. – Београд, 1930 - 1934.
Ђорђевић Тихомир. Наш народни живот. – Београд: Просвета,1984.
Ђорђевић Т. Р. Деца у веровањима и обичајима нашега народа. – Београд: Идеа, Ниш: Просвета, 1990.
Ђурић В. Постанак и развој народне књижевности. – Београд, 1966.
Ђурић В. О народним приповеткама // Антологија народних приповедака. – Београд: СКЗ, 1977.
Живковић Д. Европски оквири српске књижевности. I -III. – Београд, 1970 - 1982.
Живковић Драгиша. Европски оквири српске књижевности. I-VI. – Београд, 1998.
Заболотский П.Н. Очерки русскаго влияния в славянских литературах новаго времени. 1. Русская история в литературе сербскаго возрождения. – Варшава, 1908.
Зарубежные славянские литературы. XX век. – М., 1970.
Иванић Душан. Књижевност Српске Крајине. – Београд, 1998.
Ильинский Г. Лекции по истории южнославянских литератур. – Харьков, 1908.
История литератур Восточной Европы после Второй мировой войны. В 2 т. Т.1. – М., 1995; Т.2. – М., 2001.
История литератур западных и южных славян: В 3 т. – М., 2001.
Краткая литературная энциклопедия: В 9 т. – М., 1960 – 1970.
Јеремић Љубиша. Проза новог стила. – Београд, 1976.
Јотић А.С. Историја књижевности СХС. I-III. – Београд, 1921-1924.
Караџић Вук Стефановић. Српске народне пјесме. I - IV. – Београд: Просвета, Нолит, 1987.
Караџић Вук Стефановић. Српске народне пословице и друге различне као оне у обичај узете ријечи [Беч, 1849]. – Београд: Нолит, 1977. – 362 с.
Караџић Вук Стефановић. Српске народне пословице и друге различне као оне у обичај узете ријечи [Беч, 1852]. – Београд: Просвета, 1986.
Караџић Вук Стефановић. Српске народне приповијетке. – Београд: Просвета, Нолит, 1987.
Караџић Вук Стефановић. О српској народној поезији. – Београд: Просвета, 1964.
Кашанин Милан. Српска књижевност у средњем веку. – Београд, 1975.
Кириллова О.Л. Между мифом и игрой. О поэтике Андрича. – М., 1992.
Кољевић С. Наш јуначки еп. – Београд, 1974.
Кољевић С. Ка поетици народног песништва. Страна критика о нашој народној поезји. – Београд, 1974
Кравцов Н.И. Проблемы сравнительного изучения славянских литератур. – М., 1973.
Кулишић Ш., Петровић П.Ж., Пантелић Н. Српски митолошки речник. – Београд, 1970.
Лавров П.А. Петр Петрович Негош, владыка черногорский и его литературная деятельность. – М., 1887.
Латковић В. Народна књижевност. – Београд: Научна књига, 1982.

Литература антифашистского Сопротивления в странах Европы: 1939-1945. – М., 1972.
Литературные связи и литературный процесс. Из опыта славянских литератур / Отв. Ред. Никольский С.В. – М., 1986.
Литературы славянских и балканских народов конца XIX – начала XX веков. Реализм и другие течения. Сб-к. – М., 1976.
Лукьяненко А.М. Пособие к лекциям по истории сербохорватской литературы. – Киев, 1913.
Маринковић Радмила. Светородна господа српска. Истраживања српске књижевности средњег века. – Београд, 1998.
Марјановић П. Српски драмски писци XX стољећа. – Београд, 1997.
Медаковић Д. Путеви српског барока. – Београд 1971.
Мещеряков С. Н. Сербская литература второй половины XII – XIX вв.: Краткий очерк истории: Учеб. пособие. – М.: МАКС Пресс, 2004.
Милићевић М. Живот Срба сељака. – Београд: Просвета, 1982.
Михаиловић Г. Српска библиографија XVIII века. – Београд, 1964.
Наумов Александар. Старо и ново: Студије о књижевности православних Словена. – Ниш, 2009.
Ненадовић Љ. О Црногорцима: писма са Цетиња 1878. – Цетиње: Обод, 1975.
Новаковић С. Мали извод из историје српске књижевности. – Београд, 1867.
Новаковић С. Историја српске књижевности. – Београд, 1867.
Новаковић С. Српске народне загонетке. – Београд-Панчево: Чупићева задужбина, 1877.
О крсном имену (Зборник). – Београд: Просвета, 1985.
Остојић Т. Историја српске књижевности. – Београд, 1923.
Павић Милорад. Историја српске књижевности класицизма и предромантизма. – Београд, 1979.
Павић М. Рађање нове српске књижевности. – Београд, 1983.
Павић М. Барок [Историја српске књижевности, 2]. – Београд: Досије, Научна књига, 1991.
Павић М. Класицизам [Историја српске књижевности, 3]. – Београд: Досије, Научна књига, 1991.
Павић М. Предромантизам [Историја српске књижевности, 4]. – Београд: Досије, Научна књига, 1991.
Павловић Драгољуб. Стара југословенска књижевност. – Београд, 1971.
Палавестра Предраг. Послератна српска књижевност, 1945-1970. – Београд, 1972.
Петковић Новица. Огледи о српским песницима. – Београд, 1999.
Петров Н. Исторический взгляд на взаимныя отношения между сербами и русскими в образовании и литературе. – Киев, 1876.
Попов А. Путешествие в Черногорию. – СПб., 1847.
Поповић Богдан. Огледи и чланци из књижевности. – Београд, 1959.
Поповић П. Преглед српске књижевности. – Београд, 1901.
Попович Павел. Обзор исторіи сербской литературы. – СПбг, 1912.
Поповић П. Оглед о југословенској књижевности. – Београд, 1934.

Поповић Р. Књижевна топографија Београда XX века. – Београд, 1995.
Прилози проучавању српско-руских књижевних веза: X – XX век. – Нови Сад, 1993.
Продановић Ј. О прозној народној књижевности // Антологија народних приповедака. – Београд, 1951.
Преглед југословенске књижевности. Приручник за средње школе. Књ. I-IV [Станисављевић Вукашин, Стефановић Драгутин]. – Београд, 1972.
Путилов Б.Н. Русский и южнославянский героический эпос. Сравнительно-типологическое исследование. – М., 1971.
Пыпин А.Н. Спасович В.Д. Обзор истории славянских литератур. – СПб., 1865.
Пыпин А.Н. Спасович В.Д. История славянских литератур. – СПб., 1879.
Радволина И.М. У одного костра: Портреты югославских писателей. –М., 1977.
Раденковић Љубинко. Народна бајања код Јужних Словена. – Београд: Балканолошки институт САНУ, Просвета, 1996.
Радојичић Ђорђе С. Стара српска књижевност. – Београд, 1960.
Радојичић Ђорђе С. Развојни лук старе српске књижевности. Текстови и коментари. – Нови сад, 1962.
Роман в современных южных и западных славянских литературах: Сб-к / Под ред. Н.И.Кравцова, Е.З.Цыбенко. – М., 1973.
Руско–српска библиографија 1800-1825. Израдио д-р Александар Погодин. Књ.I. 1 део. – Београд, 1932; 2 део. – Београд, 1936.
Русско-сербские литературные связи XVIII – начала XIX века. – М., 1989.
Русско-югославские литературные связи. Вторая половина XIX – начало XX века. – М., 1975.
Самарџић Радован. Писци српске историје. – Београд, 1976.
Самарџић Р. Косовско опредељење: историјски огледи. – Београд, 1990.
Самарџић Р. На рубу историје.– Београд, 1994.
Самасейка Л. Раздзел "Югаславія" // Сувязі беларускай літаратуры з літаратурамі зарубежных славянскіх народаў.1906-1962. Бібліяграфія.– Мінск, 1963, с.100-103.
Сербская литература // Зарубежная литература средних веков. Учебное пособие. – М., 1975.
Сибиновић Миодраг. Словенски импулси у српској књижевности и култури. – Београд, 1995.
Скерлић Јован. Историја нове српске књижевности. – Београд, 1912, 1914.
Скерлић Ј. Рађање нове српске књижевности. – Београд: Рад, 1953.
Советское литературоведение о литературах зарубежных славян (1955-1960) / Сост. А.А.Зайцевой и М.И.Рыжовой. - М., 1963. Вып. 1-2.
Специфика литературных отношений. Проблемы изучения общности славянских литератур / Редкол.: Богданов Ю., Будагова Л., Дюришин Д., Леснякова С., Хорев В. М., 1994.
Станисављевић Вукашин. Наша народна књижевност. Приручник за средње школе. – Београд, 1968.

Станишич Йоле. Йован Дучич и русская культура: Серб.-рус. лит. связи конца XIX – нач. XX в. –Л., 1991.
Степович А. Очерки истории сербохорватской литературы. – Киев, 1899.
Стојановић Д. Стари српски записи и натписи. К. I - III. – Београд, 1902-1905.
Стојичић Ђ. Сјај разговора. – Ниш, 1987.
Стојковић Б. Историја српског позоришта. – Београд, 1979.
Творонович Г.П. Нравственный мир героя: Белорусская и югославская военнная проза 60-70-х гг. – Мн., 1986.
Творчество Иво Андрича. Миф. Фольклор. История. Литература: Симпоз. к 100- летию со дня рождения писателя. Тез. и материалы. – М., 1992.
Требјешанин Ж. Представа о детету у српској култури. – Београд: Српска књижевна задруга, 1991.
Трифуновић Ђорђе. Кратак преглед југословенских књижевности средњега века. – Београд, 1976.
Трифуновић Ђорђе. Азбучник српских средњовековних књижевних појмова. – Београд, 1974, 1990.
Функции литературных связей. На материале славянских и балканских литератур / Отв. ред. Никольский С.В. – М., 1992.
Хватов А.И. Бранислав Нушич. 1864 -1938. – Л.- М., 1964.
Чарота І.А., Трус М.В. Югаславянскія літаратуры і культуры. – Мн., 1998.
Чурчић Л. Српске књиге и српски писци 18. века. – Нови Сад, 1988.
Шешкен А.Г. Русская и югославянские литературы в свете компаративистики. – М., 2003.
Шутић М. Књижевна архетипологија. – Београд, 2000.
Щеглов С. Оставлю вам только слова. – Красноярск, 2008.
Яковлева Н.Б. Современный роман Югославии. – М., 1980.

*

Barac A. Jugoslavenska književnost. – Zagreb, 1954.
Deretić Jovan. Kratka istorija srpske književnosti. – Beograd: BIGZ, 1987.
Jagić V. Historija književnosti naroda hrvatskoga i srpskoga. I. Staro doba. – Zagreb, 1867.
Jugoslovenski književni leksikon. Drugo dop. izdanje. – Novi Sad: Matica srpska, 1984.
Leksikon pisaca Jugoslavije. Knj. I - III. – Novi Sad, 1972 - 1987.
Lukić S. Savremena jugoslovenska literatura. 1945-1965. – Beograd, 1968.
Maretić T. Naša narodna epika. – Beograd: Nolit, 1966.
Matić V. Psihoanaliza mitske prošlosti. I - III. – Beograd: Prosveta, 1976 - 1983.
Pavićević M.M. Crnogorci u pričama i anegdotama. – Zagreb, 1929.
Ravbar M. Pregled hrvatske, srbske in makedonske književnosti. – Maribor, 1958.
Rečnik književnih termina. 2 dop. izdanje. – Beograd, 1992.
Suvremeni pisci Jugoslavije [Uredio M. Zorzut]. – Zagreb, 1966.
Šafarik P.J. Geschichte der südslawischen Literatur. Herausgegeben von Josef Jireček. I. Slowenisches und glagolitisches Schrifttum. – Prag, 1864.
Šicel M. Pregled novije hrvatske književnosti. – Zagreb: Matica hrvatska, 1966.

Šegvić Ch. Kratka povjijest Hrvatske (Srpske) književnosti od prvih početaka do god. 1900. – Zagreb, 1911.
Vaupotić M. Hrvatska suvremena književnost / Contemporary croatian literature. – Zagreb: P.E.N. Club Centre, 1966.
Zgodovina slovenskega slovstva. I-VI. – Ljubljana: Slovenska matica, 1956-1969.

Анталогіі, зборнікі мастацкіх твораў

Гибель Царства Сербского: Сербские юнацкие песни о Косово и другие. Перевел с сербского Николай Войнович. Предисловие Владимир Войнович. – Белград: Общество писателей Сербии, 1994.
Европейская поэзия XVII века: Далмация / Составление И.Бочкаревой,… А.Романенко и др. – М.: Худ. лит., 1977. С. 280-315. [Библиотека Всемирной лит-ры].
Избранныя юнацкія песни сербскаго народа в переводахъ русских писателей. — СПб: Тип. Глазунова, 1904.
Мовы ўсяго жывога: Сербскія народныя казкі / Уклад., прадм., пераклад І. Чароты . – Мн., 2007.
Па камянях, як па зорах. Выбраныя старонкі сучаснай югаслаўскай паэзіі. Прадмова, даведкі і пераклад Н.Гілевіча. – Мінск, 1981.
Песни разных народов. Перевод Н.В.Берга. – М., 1854.
Песни славянских народов: великорусские, малорусские, червонорусские, белорусские, болгарские, сербские, чешские, моравские, словацкие, хорутанские и лужицкие. С вст. ст. В.Поссе. – Пгр, 1914.
Песници о Србиjи: Патриотски декламатор / Приредио Раша Периħ. – Нови Сад, 1995.
Песни южных славян. Перевод с болгарского, сербскохорватского и словенского. – М.: Худ. литература, 1976. [Библиотека Всемирной лит-ры].
Поэзия славян. Сборник лучших поэтических произведений славянских народов в переводах русских писателей изданный под редакцией Н. В. Гербеля. – СПб., 1871.
Поэзия социалистических стран Европы: Из поэзии Югославии / Составление и примечания Б. Шуплецова. – М.: Худ. лит- ра, 1976. С. 649 – 782. [Библиотека Всемирной литературы].
Света Гора Сремска: Фрушкогорски манастири у српском песништву/ Приредио Раша Периħ. Нови Сад, 1994.
Сербская классическая сатира и юмор. Пер. сербскохорватского / Составление и примечания Ю.Брагина. – М.: Худож. лит., 1985.
Сербская паэзія / Уклад.: М.Джэркавіч, І.Чарота. – Мінск, 1989.
Сербская поэзия и проза XX века / Состав. Зайцева С.В. – СПб., 2003.
Сербские народные песни. – М., 1884.
Сербские народные песни и сказки из собрания Вука Стефановича Караджича / Перевод с сербскохорватского / Составл., предисловие и примечания Ю. Смирнова. – М.: Худ. лит., 1987.

Сербские народные сказки / Перевод Н. Феофановой. – М.: Лодья; Храм свмц. Татианы, 2004.
Сербский народный эпос / Вст. ст. и перевод Н.Гальковского. – Сумы, 1897.
Сербский эпос / Перевод Н. М.Гальковского. – М., 1916.
Сербский эпос / Ред., вст. ст. и примеч. Н.И.Кравцова. – М.-Л., 1933.
Сербский эпос. Составление, вступ. ст. и комментарии Н.И.Кравцова. Переводы под редакцией М.А.Зенкевича. Т.1-2. – М.: Гос. изд-во худ. литературы, 1960.
Сербська народна поезія / Упорядковали Л. Первомайський і М. Рыльський. Вступна стаття Л. Булаховського. – Київ, 1955.
Српска књига: песници о Србији / (приредио) Раша Перић. – Петровац на Млави, 2007.
Старинный сборник сербских пословиц. Составил А.Гильфердинг. – СПб., 1868.
Стихи друзей (Ц. Андреевски, Г. Витез, Р. Зогович, Ю. Каштелян, Л. Кракар, Д. Максимович, Я. Менарт, И.Минатти, Т. Младенович, Т.Павчек, В.Парун, В.Попа, С. Раичкович, И.Сарайлич, Г. ТодоровскийД. Цесарич, А.Шопов), / Переводы под редакцией и вступ. Слово Евг. Винокурова. – М.: Худ. лит-ра, 1965.
Страницы европейской поэзии. Двадцатый век (О. Жупанчич, Д.Максимович, Р. Зогович) / Переводы М. Ваксмахера / Предисловие А. Тарковского. – М.: Худ. лит-ра, 1965.
Ці страшны страх. Казкі народаў Югаславіі / Перакл.: Н.Гілевіч. – Мінск, 1970.
Эпос сербского народа. Издание подготовил И.Н. Голенищев-Кутузов. – М.: Изд-во АН СССР, 1963. [Серия «Литературные памятники»]
Югаславянскія казкі / Укладанне, прадмова, каментарыі, пераклад І.Чароты. – Мн.: Залаты вулей, 1999.
Югаслаўскія апавяданні / Уклад., прадмова і даведкі: Ц.Ачымавіч. – Мінск, 1975.
Югославские народные песни. Перевод с сербо-хорватского, словенского и македонского П.Эрастова. Под редакцией М.Зенкевича. – М.: Гослитиздат, 1956.

***

Антологија српскохрватске послератне лирике / Саставио и предговор написао Ђуро Гавела. – Београд: СКЗ, 1937.
Антологија старе српске књижевности (XI - XVIII века). – Београд, 1960.
Блечић Милорад Р. Како се рађала југословенска револуционарна поезија. Друго проширено издање. – Београд, 1979.
Васкрсник: Иисус Христос у српском песништву/ (приредио) Раша Перић. – Петровац на Млави, 2008.
Гавриловић З. Антологија српског љубавног песништва. – Београд, 1967.
Ђурић В. Српскохрватска народна епика // Антологија народних јуначких песама. – Београд: СКЗ, 1987.
Ђурић Војислав. Лирика у светској књижевности. Врсте и антологија песама. – Београд: СКЗ, 1982.

Ђурић Остоја. Антологија поезије руског Београда. – Београд: Zepter Book Vord, 2002.
Ђуришић Душан. Увјек љепота. Антологија кратких прича црногорских писаца за дјецу. – Подгорица: Траг, 1993.
Из наше књижевности феудалног доба / Избор, редакција, превод и коментари др Драгољуб Павловић, др Радмила Маринковић. – Београд: Просвета, 1975.
Југословенска револуционерна поезија. Антологија / Избор: Мак Диздар (од српско-хрватската и словеначка поезија), Ацо Шопов (од македонската поезија) / Редакција и предговор Георги Старделов.—Скопје: Кочо Рацин, 1959.
Кнежевић М. В. Антологија народних умотворина. – Београд: СКЗ, Нови Сад: Матица српска, 1957.
Крстановић Здравко. Чудесни кладенац. Антологија српског пјесништва од Барање до Боке Которске. – Београд: Зора, 2002.
Лакичевић Д. Вук и ајдук. Српске народне приче у новим записима. – Београд: СКЗ, 1992.
Лесковац М. Антологија старије српске поезије. Допуњено издање. – Нови Сад, Београд, 1964.
Марковић Слободан Ж. Антологија српске приче за децу. – Београд: СКЗ, 1984.
Народна поезија / Избор и поговор др Радмила Пешић. Друго издање. – Београд: Нолит, Просвета, Завод за уџбенике, 1979.
Народне епске песме. I – II. – Београд: Просвета, 1966.
Народне песме у записима XV-XVIII века [Избор и предговор М.Пантиа]. – Београд, 1964.
Недељковић Милутин. Антологија кратке приче у Црној Гори 20 вијека. – Подгорица: Културно-просветна заједница, 2001.
Недић В. Антологија народних лирских песама. – Београд, 1969.
Никчевић Желидраг. Меланхолија раста. Млада књижевност Црне Горе. – Београд: Књижевна реч, Кикинда: Књижевна заједница, Подгорица: Стварање, 1991.
Павловић М. Антологија српског песништва. 4 издање. – Београд: СКЗ, 1978.
Павловић М. Антологија српског песништва. Пето, допуњено издање. – Београд: СКЗ, 1984.
Песништво Ренесансе и барока: Дубровник. Далмација. Бока Которска /Избор, предговор и напомене Мирослав Пантић. – Београд: Просвета, 1977.
Пет вјекова пјесништва Црне Горе: од Ивана Црнојевића до Гојка Челебића / Приредио Момчило Јокић. – Београд: Ново дело, 1987.
Писци словенског средњег вијека. Књижевност Црне Горе од XII до XIX вијека.I-II. – Цетиње: Обод, 1996.
Поповић М. Српска романтичарска лирика. – Београд: Савремена школа, 1962.
Родитељ: отац у српском песништву / [приредио] Раша Перић. – Сремски Карловци, 2010.

Родитељка: мајка у српском песништву / [приредио] Раша Перић. – Сремски Карловци, 2010.
Савремена српска књижевност Косова. Књ.1 / Приредили Д.Стојадиновић, П.Сарић, Р.Златановић. – Београд: Просвета, 1973.
Савремена црногорска поезија. Приредио Желидраг Никчевић. – Титоград: Реп. завод за унапр. васпитања и образовања, 1990.
Савремена југословенска драма / Приредио Света Лукић. – Београд: Просвета, 1968.
Секулић Момир С. Сунчане стазе. Антологија прича за дјецу са српског језичког подручја. – Подгорица: Унирекс, 1998.
Српска књижевност. Антологија текстова. Избор проф. др Иван А. Чарота. Књ.I-V. – Мн., 2002 -2007.
Српска реалистичка приповетка / Предговор Велибор Глигорић. –Београд: Просвета, 1968.
Српске народне песме. Антологија Војислава М. Јовановића. Уводни текстови Станислава Винавера. – Београд: Слово Љубве, 1979.
Стара српска књижевност. У 24 књиге. Књига 5. Житија / Прилагођавање са српскословенског језика Лазар Мирковић; редакција превода Димитрије Богдановић; прир. проф. др Димитрије Богдановић. – Београд: Просвета; Српска књижевна задруга, 1988.
Увјек љепота – Непреходящая красота / На српском и руском језику. Избор др Вук Минић. Превела на руски др Маријана Киршова. – Подгорица: Пријатељи дјеце, 1998.
Хиландар: светогорски храм у српском песништву / [приредили] Раша Перић, Љубиша Ђидић. – Крушевац; Београд, 1997.
*
Bosanskohercegovačka poezija, izbor / Izbor i predgovor Risto Trifkovič. – Sarajevo: Svjetlost, OOUR ID, 1978.
Idrizovič Muriz. Književnost za djecu u Bosni i Hercegovini. – Sarajevo: Svjetlost, OUUR ID, 1976.
Krnjevič Vuk. Među javom i med snom. Antologija srpskog pesništva XX veka. – Beograd: Književne novine, 1985.
Markovič Vito. Antologija i komentari savremene Jugoslovenske misaone poezije. –Beograd: Grafos, 1980.
Mišič Zoran. Antologija srpske poezije. Četvrto izdanje. – Beograd: Nolit, 1983.
Poezija nadrealizma u Beogradu 1924-1933. Čitanka / Priredio Branko Aleksič. – Beograd: Rad, 1980.
Popa Vasko. Ponočno sunce. Zbornik pesničkih snoviđenja. – Beograd: Nolit, 1979.
Popa Vasko. Urnebesnik. Zbornik pesničkog humora. – Beograd: Nolit, 1979.
Popovič Vasa. Antologija leve strane. Knj. 1. Priče i pričanja. – Beograd: Partizanska knjiga, 1985.
Popovič Vasa. Antologija leve strane. Knj. 2. Pesme i pevanja. – Beograd: Partizanska knjiga, 1985.

Srpska proza. I-II. Antologija jugoslovenske književnosti. Sastavio Velibor Gligorić. – Beograd: Nolit, 1955.
Tontić Stevan. Novije pjesništvo Bosne i Hercegovine. – Sarajevo: Svjetlost, 1990.
*Бібліяграфію „Творы сербскіх аўтараў у перакладзе на беларускую мову" і "Творы сербскіх аўтараў у перакладзе на рускую мову" гл. у выданні: Чарота І.А., Трус М.В. Югаславянскія літаратуры і культуры. – Мн., 1998.

Сербія як тэма творчасці пісьменнікаў Беларусі, Расіі

Брыль Я. Маладосць Югаславіі. З дарожнага блакнота // Маладосць, 1956, №8, с.14-15.
Бураўкін Г. Споведзь старога партызана; Югаславія, Югаславія...; Партызанскія могілкі ў Мостары (Цыкл "Югаслаўскі мерыдыян") //Зборнік "Вершы пяці кніг". – Мінск: Мастацкая літаратура, 1976.
Буравкин Г. Исповедь старого партизана / Перевод Б.Спринчана // Неман 1976. №4. С. 5-6.
Буравкин Г. Черногория / Перевод Б.Спринчана // Неман 1979. №4. С. 9.
Быкаў В. Пункціры жыцця. Далітаратурная біяграфія // Дзеяслоў. 2005. № 4. С. 176.
Вялюгін А. Балканская балада (1947-1982). // Выбраныя творы у 2 т. Мінск: Мастацкая літаратура, 1984. Т.1. С. 277-280.
Гілевіч Н. На Балканах (Верш) // Звязда, 8.05.93, с.2.
Глебка П. З Бялградскіх нататак // Мастацкая літаратура, 5.04.1947 (Нататкі ўдзельніка Усеславянскага кангрэса).
Грачанікаў А. Над магілай Марка Мілянава(Верш). У кн.: Калі далека ты... – Мінск: Мастацкая літаратура, 1979. С. 243.
Дунін-Марцінкевіч В. Славяне ў XIX стагоддзі // Творы. – Мінск, 1984. С.248-257.
Запольскі М. У Сербіі // Беларускія ведамасці. 9.01.1922.
Запольскі М. Пісьмы з Сербіі // Наша будучына. 25.12.1922; 13.01.1923.
Запольскі М. Пісьмы з Сербіі. Досіцей Обрадовіч // Новае жыццё. 6.05.1923.
Запольскі М. Пад спеў кашавы (Пісьмо з Сербіі) // Каляда. 24.12.1924.
Запольскі М. Запольскі М. Пісьмы з Сербіі: (Ад нашага карэспандэнта) // Сын беларуса. 27.08.1924.
Запольскі М. Пісьмы з Сербіі; Эмігрантка // Наш голас. 28.02.1927.
Зуёнак В. Цыкл "Галінка ядлоўцу з Ядрана": "О спі, жамчужнае мора..." –Балада Відавай гары. – Думкі ля стэндаў музея былога фашысцкага канцлагера ў Ясеновацы. – Люлялі воды Адрыятыкі. – Пачакай, пакуль прайду (Вершы) // У кн.: Світальная птушка.– Мінск: Мастацкая літаратура, 1979, с.122-127.
Калачынскі М. Ранак Югаславіі (Верш). – Выбранае. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1982, т.1, с.114.
Карамазаў В. (Пра мастака Божыдара Ковачавіча, які быў на пленэры ў Бялынічах) // З вясною ў адным вагоне.- Мінск: Юнацтва, 2002. С.360, 372-373.
Карніловіч Э. Сербія шануе яго імя (Пра нашага земляка, генерала Чарняева) // Беларуская думка. 1998, № 12.

Касько У. Вянок Дуная // Чырвоная змена. 27.12.1973.
Касько У. Вянок дружбы (З дарожнага блакнота) // Чырвоная змена. 27.07.1975.
Кузняцова В. Дзе Сава ўпадае; Насустрач сонечнаму; Сардэчныя сустрэчы, шчырыя развітанні (З запісной кніжкі турыста па Югаславіі) // Чырвоная змена, 1,4,5,8, 12. 07. 1956.
Кляцкоў Ф. Югаслаўскія ўражанні // Звязда, 21-22.10.1962.
Краўчанка У. Два тыдні ў Югаславіі. Дарожныя нататкі // Бярозка, 1956, №8, с.12-14.
Краўчанка У. Югаслаўскія сустрэчы. З дарожнага дзённіка // Беларусь, 1956, №8. С. 14-15.
Купала Я. Поднялась Беларусь // Зб. Тв. У 7 т. Т.7. Мн., 1974. С. 322 –326.
Лось Е. З югаслаўскага сшытка // Літаратура і мастацтва, 25.05.1973. С. 15.
Лось Е. Жэшаўскі эцюд. – Паводле югаслаўскай песні. – Чытаю свой верш у Сараеве (Вершы). У кн.: Лірыка ліпеня. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1977, с.11-13.
Лукша В. Бялградскія сустрэчы. На беразе Адрыятычнага мора. Трыглаў // У зб. "Агні далёкіх гарадоў". Вершы. – Мінск: Маст. л-ра, 1992. С.26-31.
Мятліцкі Мікола. Зболены верш // Мятліцкі М. Жыцця глыбінныя віры. Вершы і балады. – Мінск: Маст. Літ., 2001. С. 75.
Някляеў У. Паштоўка з Сараева (Верш). У кн.: Наскрозь. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1985, с.19-20.
Пазнякоў М. "Тэатр" абсурду // Порлымя. 2004. № 8.
Панчанка П. Ад Дуная да Ядрана (Заметкі аб паездцы па Югаславіі) // Літаратура і мастацтва, 23.06, 30.06 і 7.07. 1956.
Панчанка П. Ад Дуная да Ядрана // Збор твораў. У 3 т. Т. 3. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1971. С. 210-237.
Панчанка П. Боль Сербіі (Верш) // Збор твораў. У 4 т. Т. 3. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1982. С.232-233.
Панчанка П. Фарбы Югаславіі; Зямля герояў; Талент народа // Збор твораў. У 4 т. Т.4. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1983. С.76-95.
Панчанка П. Прылучэнне. Мінск: Маст. л-ра, 1987. С.481 – 482.
Сікорскі У. На берагах Адрыятыкі (Югаслаўскія ўражанні). – Звязда, 5.09.1965.
Сіпакоў Я. З кнігі "Веча славянскіх балад": Урок (Сербская балада. XX стагоддзе). – Еш! (Славенская балада. XX стагоддзе). – Пытанне (Македонская балада. XX стагоддзе). – Кветкі (Сербская балада. XX стагоддзе). – Навальніца (Славенская балада. XIX стагоддзе). – Рэха (Македонская балада. XVIII стагоддзе). – Кароль (Харвацкая балада. XVI стагоддзе). – Анафема (Сербская балада. XVI стагоддзе) // Сіпакоў Я. Вочы ў вочы. Выбраная паэзія. – Мінск: Мастацкая літаратура, 1978, с.181-262.
Спринчан Бронислав. Босния. Сентябрь 1995: [Стихотворение] // Центральная газета. 2-8.12.1996, № 5(92). С. 3.
Спринчан Б. Америка: Стих. // Мы и время, 2000, № 4. С. 1.
Тварановіч Галіна. Разгорнуты лёсы народаў; І зноў – вясновая пара!; Святая Петка;Святы Сава; Дваццаць восьмага чэрвеня...; Тут іншы час... : [Вершы] // Przegląd Prawosławny. 1999. N 11.S.25 – 26.

Тычына Міхась. Югаслаўскія сустрэчы. // Мінская праўда, 18-24.12.1974.
Царик Гавриил. Воспоминания члена белорусского кружка в Вильне // Неман. 1998. № 11-12. С. 221-232.
Царык Гаўрыла. З жыццёвых пуцявін // Маладосць. !976. № 10. С. 186-188.
Чарота И. Косовская битва продолжается. – Мн.: Бр. Архистр. Михаила, 2000.
Чарота И. Кровоточащая рана в сердце Европы (Что происходит в Косово и Метохии Неман. 2005. № 1. С. 142 - 148.
Чарота И. Косовская битва: 620 лет спустя // Неман. 2009, № 10, С. 157-176.
Чарота І. «Югаславія, Югаславія…» // Літаратура і мастацтва, 1.07; 7.07; 15.07. 1994.
Чарота І. Янка Купала і Югаславія (З невядомага і малавядомага) // Маладосць. 2007. 6. С.70 -78.
Чобат Алесь. Косава: [Верш] // Літаратура і мастацтва, 7.01.2000.С.8.
Яскевіч Алена. Сляпы кароль: [Верш] // Літаратура і мастацтва, 11.02.2000.
*
Дёгтев Вячеслав. Четыре жизни. Рассказ // Москва, 1997. № 11. С.42-81.
Дорба И. Белые тени. Роман. – М.: Молодая гвардия, 1981.
Журавский В.А. Прикосновение к радуге: Очерки. Рассказы. Были. – М.: Правда, 1986.
Иеромонах Роман. Там моя Сербия. – СПб.: Алетейя, 2005.
Лощиц Ю. Унион. Роман // Наш современник. 1992, № 10-11.
Лощиц Ю. Полумир: Повесть, романы. – М.: Андреевский флаг, 2003.
Лощиц Ю. Славянские святцы. – М., 2006.
Лощиц Ю. Косово близко //Лощиц Ю. Величие забытых: сборник стихотворений. – М.: Военное издательство, 2007. С241-260.
Мальцев О. Югославская трагедия. Роман // Роман-газета. 1952, № 11 (83); № 12 (84).
Над Востоком и Западом. С любовью о Сербии. – М.: Рарог, 1999.
Над Сербией смилуйся Ты, Боже. Стихи о Сербии. – М.: Трифонов Печенгский монастырь, «Новая книга», «Ковчег», 2000.
Огнев В.Ф. Югославский дневник. – М.: Сов. писатель, 1985.
Огрызко В. Славянская драма: Странички из сербского дневника // Наш современник. 1992, № 11. – С.128-137.
Приймa И.Ф. Голоса Сербии: Хроника. Диалоги. Архивы. – СПб.: “Лит. Вестник”, 1993.
Тихомиров П.В. Зона умолчания: Записки из сербского гетто. – Николаев: ИИП «Новороссия», 2006.
Хайрюзов Валерий. Сербска девойка. Повесть // Москва. 1997. № 11.
Хайрюзов Валерий. Сербска девойка // Хайрюзов Валерий. Без меня там пусто. – Иркутск: Вост.-Сибирск. Изд. Компания, 2004. С. 147-220.
Щеглов С. Без права на молчание. Из записной книжки журналиста и переводчика. – Красноярск, 2003.
Юнак В. Дань кровью. Роман. – М.: Терра, 1996.

Крытэрыі ацэнкі ведаў і кампетэнтнасці студэнтаў па 10-бальнай шкале

10 балаў—дзесяць:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), стылёва граматныя, лагічна правільныя адказы на пытанні;

бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне эфектыўна выкарыстоўваць яго пры пастаноўцы і рашэнні навуковых і прафесійных задач;

выражаная здольнасць самастойна і творча рашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім крытычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін;

творчая самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, актыўны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

9 балаў—дзевяць:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы;

дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), стылёва граматныя, лагічна правільныя адказы на пытанні;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне эфектыўна выкарыстоўваць яго пры пастаноўцы і рашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна і творча рашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі;

поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім крытычную ацэнку;

самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

8 балаў—восем:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх пастаўленых пытаннях у аб'ёме вучэбнай праграмы;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, стылёва граматныя, лагічна правільныя адказы на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны (метадамі комплекснага аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій), уменне выкарыстоўваць яго пры пастаноўцы і рашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна рашаць складаныя праблемы ў межах вучэбнай праграмы;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім крытычную ацэнку з пазіцый дзяржаўнай ідэалогіі (па дысцыплінах сацыяльна-гуманітарнага цыклу);

актыўная самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

7 балаў—сем:

сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), лінгвістычна і лагічна правільныя адказы на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне выкарыстоўваць яго пры пастаноўцы і рашэнні навуковых і прафесійных задач;

засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім крытычную ацэнку;

самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

6 балаў—шэсць:

дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы;

выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, стылёва граматныя і лагічна правільныя адказы на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне выкарыстоўваць яго пры пастаноўцы і рашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна прымаць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

актыўная самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

5 балаў—пяць:

дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, стылёва граматныя і лагічна правільныя адказы на пытанні, уменне рабіць высновы;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне выкарыстоўваць яго пры рашэнні навуковых і прафесійных задач;

здольнасць самастойна прымаць тыпавыя рашэнні ў межах вучэбнай праграмы;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім параўнальную ацэнку;

самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў.

4 балы—чатыры, залічана:

дастатковы аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, стылёва граматныя і лагічна правільныя адказы на пытанні, уменне рабіць высновы без сутнасных памылак;

валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, уменне выкарыстоўваць яго пры рашэнні стандартных (тыпавых) задач;

уменне пад кіраўніцтвам выкладчыка рашаць стандартныя (тыпавыя) задачы;

засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

уменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне і даваць ім ацэнку;

работа пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў.

3 балы—тры, не залічана:

недастаткова поўны аб'ём ведаў у межах адукацыйнага стандарту;

веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай дысцыпліны;

выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, адказ на пытанні са значнымі лінгвістычнымі і лагічнымі памылкамі;

слабае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, некампетэнтнасць у рашэнні стандартных (тыпавых) задач;

няздольнасць арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вучэбнай дысцыпліне;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

2 балы—два, не залічана:

фрагментарныя веды ў межах адукацыйнага стандарту;

веданне асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай дысцыпліны;

няздольнасць выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію дысцыпліны, прысутнасць у адказе грубых стылёвых і лагічных памылак;

пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў.

1 бал—адзін, не залічана:

адсутнасць ведаў і кампетэнцыі ў межах адукацыйнага стандарту альбо адмаўленне ад адказу.

Рэкамендаваныя сродкі дыягностыкі для кантроля якасці адукацыі па дысцыпліне:

Для кантроля якасці адукацыі выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тэсты па асобных раздзелах дысцыпліны і дысцыпліне ў цэлым;
- пісьмовыя кантрольныя работы;
- вуснае апытанне падчас заняткаў;
- напісанне рэфератаў па асобных раздзелах дысцыпліны;
- выступленні студэнтаў на семінарах па распрацаваных імі тэмах;
- абарона курсавых работ;
- абарона справаздач па вытворчых практыках;
- пісьмовы экзамен;
- вусны экзамен;
- абарона дыпломнай работы.